

»V domačem jeziku se narod jame učiti, po materni besedi slovijo častiti možje, blagi dobrotniki svojega ljudstva« pravi Slomšek, le pouk na podlagi matrne besede more vzgojiti mladino, da: »Postane narod vrlih mož!»

Če otrok pouka ne ume, omahne v gorečnosti, postane, kar je čisto naravno, nepazljiv, lahkomišeln, brezbrizen. Če mu preti zavoljo tega kazni, ki po svojem otroškem mnenju ne zasluži, postane še vrh tega lažnjiv, da bi se rešil kazni, zvrta krivdo na druge, shira duševno in otrok je skažen premnogokrat za celo življenje. »Slovensko mladež po nemški šolati je ravno toliko«, pravi Slomšek, »kakor prazno slamo mlatiti, veliko ropotanja, malo pa čvrstega zrnja. Otroci se naučijo po nemški kleti, svoje rojake za zijake imeti, se domačega blaga sramovati, in se le s tujim bahati. Tako izsolana mladina je na pol surova jed; ni Slovenec ne pravi Nemec; vsakega pol ploda, malo, malo pridnega«. (Slomšek 4 knj. str. 253.) — Koliko tacega malopridnega sadu, takih nezrelih lesnik in lesnjač so nam že izgojile ponemčevalne šulferajnske šole, se lahko vsakdo prepriča, če si ne zamaši nalašč ušes in zakrije oči, in koliko tacega sadu nam še bo prinesla šulferajnska šola, če jo bomo še sami negovali v svoji slepoti, če jo bomo še sami krepili s tem, da ne odvrčamo slovenske mladine od nje. Slovensko dete spada v slovensko ljudsko šolo, nemška mladina pa v nemško, le na podlagi matrne jezika je napredek mogoč, le tako se more dobro vzgojevati in izobrazovati. Šola nima namreč samo dolžnost, da nauči otroke pisati, čitati, računati itd., ampak šola mora tudi vzgojevati, npravno, čednostno požlahtnovati, buditi in gojiti v njih ljubezen do Boga, ljubezen do roditeljev, do svojega naroda in domovine, do svojega bližnjega, navajati jih mora k pridnosti, delavnosti, k zmernosti in varčnosti. Pa kako bi mogli pričakovati za slovensko mladino tako blažčega vpliva od učiteljev, kateri se proslavljajo premnogokrat le po neprijaznosti in sovraštvu do vsega, kar je slovenskega, kateri nimajo za naše narodne vspehe in napredek nobene priznalne besede, ampak le besede zaničevanja, jeze, sovraštvu in obsodbe.

Slovenski stariši, ne dajte se premotiti z različnimi darovi, z obleko, obutjeljo, z božično štruco in z drugimi vadami, s katerimi lovijo Vaše otroke v šulferajnske šole. Obleka se raztrga, štruca poje, vaš otrok pa izsolan v šulferajnski šoli je in ostane po Slomškovih besedi na pol surova jed; ne Slovenec ne pravi Nemec, vsakega pol ploda, malo — malo pridnega«. (Dalje sledi).

Politični ogled.

Državnozborske volitve. Nemci bodo poslali v prihodnji državni zbor menda najslabše može, ki jih sploh morejo dobiti. Resni in delavni možje nočejo več sprejeti nobene mandata, ker vedo, da bi jih nemško časopisje zopet zavoljo najmanjših reči tiralo v obstrukcijo in bi tako ničesar ne mogli storiti za ljudstvo. Razbijajoča politika nemških poslancev se torej na njih samih tudi že maščuje. Slovenci gredo z velikim upanjem v volilni boj. V Istri in Trstu upajo, da bodo mandat za peto kurijo dobili v svoje roke. Le na Koroškem stoji slabo s slovenskim kandidatom, ker konservativni Nemci ne bodo hoteli več podpirati Slovencev.

Bivši socijalno-demokraški poslanec Resel ne bo v prihodnje več kandidiral, ker mu poslanstvo, kakoršno je bilo dosedaj in bo brzkone tudi v bodoče, vse premalo nese. Vodja Resel bo mesto tega s 1. oktobrom raje prevzel uredništvo »Arbeiterwille«, ki postane sedaj dnevnik in bo imel vsaj za dalj časa gotovo mastno plačo. Za mandat v peti skupini v Gradcu in okolici se bo pobrinil bivši poslanec Pernerstorfer, ki pa

ne more imeti ravno prevelike nade na konečno zmago. Sicer so se pa že tudi Reslu jela majati tla in poskrbel je pravočasno za primerno službo.

Vojaška godba bo začela v Gradcu igrati. Tako je vsaj sklenilo društvo »Industriehalle«. Seveda so na ta sklep nemški nacionalci sila hudi, toda prebivalstvo se je že spametovalo in noče več čez drn in strn hoditi za njimi. Da bi nacionalcem ne šel cesarski namestnik tako uslužno na roko, bile bi graške razmere že davno boljše.

V Celovcu so začeli pristni Nemci boj proti cilindru in fraku, ker je baje ta obleka premalo nemška. Tako neumno-otročji postajajo torej že naši sosedi! Prav jim svetuje nekdo, naj se začnejo zavijati v kože divjih zverin, kakor so delali stari Grmani, potem bodo res imeli nemško obleko!

Vojska v Južni Afriki se bliža svojemu koncu, ker je predsednik Krüger vrgel od sebe šila in kopita ter odšel v Laurenc-Marquez, kjer se je dal vjeti. Na posebni ladji se bo pripeljal v Evropo. Ali ni mnogo tudi angleški denar pomagal, da se vojska tako hitro končuje, si ne upa nihče zanikati.

Vojska na Kitajskem je tudi pri koncu. Vlade so začele mirovna pogajanja. Kitajska vlada je določila za svoja zastopnika princa Činga in cesarskega namestnika Lihungčanga. Rusi že umikajo svoje čete iz Pekina. Nemški cesar pa je poslal grof Waldersea na Kitajsko, da bo vsem četam vrhovni poveljnik, a sedaj se sklepa mir. To je pa blamaža za Nemce.

Dopisi.

Iz Frama. (Zaspanost.) Nekateri kraji južnega vzhoda Pohorja še vedno tavajo v svoji narodni zaspanosti naprej. Vedno še spijo; Bog ve, ali se bodo skoro zbudili iz dolgotrajnega, vednega spanja. Vsaj čas bi že enkrat bil. Posebno pa že iz Frama ni dolgo nobenega poročila. No, pa Vam ga jaz priobčim.

Fram se vedno bolj pači s svojim nemštvom. Ni samo dovolj, da ima tukaj precejšnje število Nemcev svoja posestva, ampak tudi framčani so vseskozi razun malih izjem nemščini preveč naklonjeni. Ali morebiti to ni res? Gotovo da! Tu imate več dokazov.

Po celem Framu ne bode videli več ko dva, oziroma tri slovenske napise; drugo je vse v blaženi nemščini. Framski obrtniki in trgovci z nemškimi napisi menda mislijo, da naše ljudstvo bolj razume švabsčino, ko pa domači naš materni jezik. To je grdo ravnanje!

Poglejmo si uradovanja. Gosp. župan in občinski tajnik uradujeta vse v nemščini. Ali župan in njegov tajnik ne znata slovenski? Uradujeta slovenski! Šolski vodja tudi vse v nemškem uraduje. V posojilnici se sliši ob uradnih urah mnogo nemščine, ker njeni udje, izjemši jednega, vedno nemški govorijo. Na pošti ni dvojezičnega pečata. Ni ga skoro tukaj moža, ki bi se kaj pobrigal za tukajšnji slovenski napredek! Vedno stari kvas! Framčani imajo tudi bralno društvo, pa dokaj zaspano. Ako ima bralno društvo v gostilni svoj sedež, težko napreduje.

Dragi framčani! Ker se drugod kažete kot Slovence, se pa še doma kažete kot narodnjake!

Odvrzite nemške napise, omislite si slovenske! Uradujte samo slovenski! Občujte med seboj le slovenski! Ne štejte si v zaslugu, če vse v tujem nemškem jeziku izražate.

To je moj kratek poduk in svarilo za Vas. Če ste dobri Slovenci, bode tako tudi storili. Če pa ne bode, ste nepoboljšljivi nemskutarji.

Šmartin pri Slov. Gradcu. (Slomškova slavnost). Marsikateri si je že menda mislil, kaj da Šmarčani nič ne poročajo o slavnosti, katero so priredili dne

2. septembra. Pa počasi pride vse na vrsto, kakor je že pri nas navada. Krasen je bil dan, ki smo si ga izbrali v proslavo nepozabljivega vladike Slomškega. Že v predvečer so vihrale veličastne zastave raz cerkvenega stolpa, naznanjajoč imenitno slavnost, ki se ima vršiti. Tudi druga poslopja so bila z venci in zastavami primerno okrašena. Takoj po večernicah se je začelo zbirati v šolskem poslopiju radovedno občinstvo, med katerim je bilo opaziti več gostov iz Starega trga, Podgorja, Šmiklavža in celo iz Št. Vida nad Valdekom. Najbolj so se izkazali Slovenjgradčani, ker — nobenega ni bilo. Kmalu potem je naznanilo gromenje topičev začetek slavnosti. Vse je bilo prenapolnjeno izvrstnega ljudstva. Gosp. Waukan, kot predsednik pozdravi zbrano množico. Na to je zapel domači pevski zbor pod vodstvom g. Krpača lepo pesem »Naše gore«. Vse je občudovalo zmožnosti pevcev. Potem nastopi veleč. g. V. Vogrinc kot slavnostni govornik; v kratkem in duhovitem govoru je naslikal delovanje imenitnega Slovenca Slomškega. Zatem so se zopet vrstile lepe pesmi in deklamacije. Nazadnje je prišla šaloigra »Zamujeni vlak« na vrsto. Domači kmečki fantje so se vrlo obnašali. Izvrstno je uprizarjal J. Hartman mojstra Petra. Čekunov kovač se je kot občinski sluga dobro postavil, Krčmar Orel, sodar Potokar (F. Filač) in tesar Hribar (F. Bregant) so svoje vloge izvrstno igrali. Še tudi železniški nadzornik (g. Fr. Grm) in vratar (J. Mathaus) nista zaostala. Največja komedija je bila, ko se je pripeljal v posebnem vlaku mojster Peter. Skoro bi se bili ljudje zmotili in mislili, da se s tem vlakom domu popeljejo — pa iz tega ni bilo nič. Omeniti se tudi mora, da si je največ zaslug s to prireditvijo pridobil gosp. F. Grm, ki se ni bal nobenega truda; naj bode njemu in vsem, ki so kaj pripomogli, čast in prisrčna zahvala. Došel je bil tudi brzojav s sledečim pozdravom: »K današnji slavnosti vam iskreno častitam. Veseli me, da se s to prireditvijo spominjate slavnega vladike, — neizrečeno rad bi se bil osebno udeležil, pa nemogoče, v duhu bodem v vaši sredini. Pozdravlja srčno vse zbrane in kliče: Bog živi!« Karner.

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

Nekaj za državnozborske volitve. Če ima grajščak tudi hišo v mestu, ali če ima meščan tudi kmetijo, ali smeta na dveh krajih voliti? Ne, vsak sme le enkrat voliti v eni volilni skupini. Grajščak voli z grajščaki, meščan pa z meščani. Če ima kdo posestva v raznih občinah, v kateri pa sme voliti? V tisti, kjer stanuje. Če pa v nobeni teh občin ne stanuje, potem voli tam, kjer največ davka plača.

Imenik volilcev. Vsak župan ima za to skrbeti, da se sestavi imenik volilcev. Vsak volilec sme ta imenik pregledati, če je vse v redu. Župan mora naznaniti, kdaj in kako dolgo bo imenik volilcev ležal v županskem uradu na ogled. Vsak volilec sme v tem času imenik pregledati, če ni kak volilec izpuščen, ali če ni kdo vpisan med volilce, ki nima volilne pravice. Če imenik ni v redu, kam gre pritožba? Ako župan spozna, da se je zmotil, lahko sam popravi imenik prvotnih volilcev in stvar je rešena. Ako se pa župan in pregledovalec imenika ne moreta sporazumeti, sme pregledovalec narediti pismeno pritožbo, ki se imenuje reklamacija. Reklamacija se lahko izroči brez vsake poštno znamke tudi županu, ki jo mora v treh dneh poslati na okrajno glavarstvo. Ako tudi isto pritožbe ne reši ugodno, dovoljen je v treh dneh priziv ali pritožba na cesarskega namestnika. Kakor on odloči, to velja.

Telovadbe ne bo! Naš mestni zastop je odbil prošnjo gimnazijskega in učiteljskega